

Мосора Л.С.

кандидат наук з державного управління, доцент;

Мусякевич Н.Р.

студент,

*Інститут гуманітарної підготовки та державного управління
Івано-Франківського національного
технічного університету нафти і газу*

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ У СФЕРІ ЕМІГРАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ

Одним із напрямів розвитку державної міграційної політики повинно стати удосконалення нормативно-правової бази з питань регулювання міграції. Україна є частиною глобального простору, на розвиток міжнародної трудової міграції і спрямованість міграційних потоків усе більше впливає кон'юнктура глобального і регіонально-інтеграційних ринків праці. З одного боку, глобалізація створює нові виклики для України, інтенсифікуючи процеси міжнародної трудової міграції та трансформуючи міграційні зв'язки, а з іншого – члени світового співтовариства ініціюють нові механізми регулювання і координації міжнародної міграції. Це, а також негативна політична ситуація у країні, вказують на необхідність оновлення законодавства з питань державної міграційної політики.

Одним із основних напрямів розвитку державної міграційної політики повинно бути регулювання еміграційних потоків. Зокрема, слід звернути увагу на скорочення еміграції з України за рахунок покращення соціально-економічного становища України. З кожним роком чисельність українських трудових емігрантів збільшується. Україна по праву вважається однією з найбільших країн-донорів трудових ресурсів. Проблема полягає в тому, що в нашій державі не ведеться статистика щодо реальної кількості українських громадян, які працюють за кордоном. Немає також реальних даних щодо обсягів міграції. Це спотворює картину міграційних процесів в Україні, унеможливорює ефективне їх регулювання і потребує більшої уваги уряду на цю проблему [1].

Особливу увагу у цьому напрямі слід приділити запобіганню еміграції молоді, що становить значний потенціал для країни (оскільки

вона освічена, володіє мовами, новітніми технологіями тощо) та окремих категорій фахівців (наприклад, спортсменів, лікарів), передбачає протидію «відтоку мізків». Інструментарій забезпечення цього напрямку повинен бути спрямований на підвищення рівня добробуту потенційних мігрантів та охоплювати: підвищення рівня оплати праці (особливо для висококваліфікованих фахівців і молоді); надання пільгових кредитів на житло; надання спеціальних пільг (податкові, кредитні, тарифні, земельні, орендні, митні, на малий бізнес та інші); надання безкоштовних інформаційних (консультаційних) послуг; зменшення відсотків на кредити для підприємців з високою міжнародною мобільністю (зайнятих у глобальних галузях); створення нових робочих місць у певних галузях економіки і в окремих районах країни з урахуванням кон'юнктури ринку праці; збільшення операційних витрат, пов'язаних із виїздом; зменшення диференціації регіонів у рівні зайнятості, оплати праці, вартості нерухомості; проведення спеціальної агітації і пропаганди, орієнтованих на потенційних емігрантів).

Наступний напрям у сфері регулювання еміграційними потоками спрямований на регулювання зовнішньої зайнятості громадян України. Тимчасовий характер праці за кордоном та сприяння працевлаштуванню відповідно до освітньо-кваліфікаційного рівня мігрантів стимулює збереження і можливе підвищення їх людського потенціалу та його подальшу реалізацію в Україні при поверненні. Політика регульованої зовнішньої зайнятості має, по-перше, засновуватись на вивченні освітнього рівня мігрантів, подальшому працевлаштуванні за кордоном відповідно до їх кваліфікації, забезпеченні можливостей покращення професійного рівня в країнах призначення та визнання цими країнами кваліфікацій мігрантів; по-друге, має врегульовувати питання соціального і пенсійного забезпечення мігрантів, встановлювати порядок внесків до Пенсійного фонду України та зарахування страхового стажу.

Зважаючи на те, що сьогодні багато українських емігрантів працює у неформальному секторі країн-реципієнтів, процес регулювання зовнішньої зайнятості може включати укладання угод про працевлаштування громадян між Державною службою зайнятості України та державними асоціаціями зайнятості і кадровими агентствами, що співпрацюють із суб'єктами неформального сектору країн призначення. Такі угоди, що забезпечать соціальні права мігрантів та дадуть їм законного статусу, можуть створити вигідні умови легальної тимчасової еміграції [2, с. 241–252]. Особливу увагу потрібно приділити

розширенню міждержавного співробітництва у сфері захисту прав та інтересів емігрантів на основі норм міжнародного права. Для цього із країнами, які є центрами тяжіння українських емігрантів, повинні бути підписані відповідні угоди про: працевлаштування мігрантів, мінімальний рівень оплати праці, дотримання прав мігрантів тощо. Координація за дотриманням прав та інтересів мігрантів здійснюється у взаємодії з міграційними службами країн імміграції за участі дипломатичних представництв України.

Для посилення захисту прав та інтересів працівників-мігрантів за кордоном необхідно: активізувати переговори з країнами-реципієнтами української робочої сили щодо розширення легальних каналів працевлаштування українців на їх території, гарантій їхніх прав; підписати міждержавні угоди щодо соціального захисту та пенсійного забезпечення працівників-мігрантів, які передбачали б врахування сукупного страхового стажу, набутого на території України та країн працевлаштування; надавати мігрантам через дипломатичні представництва за кордоном, кол-центри та веб-сайти державних органів в Україні надійну інформацію щодо їхніх прав та обов'язків, налагодити систему правової та соціальної допомоги за кордоном тим мігрантам, які її потребують; надавати допомогу в налагодженні культурного життя й української освіти та виховання в громадах працівників-мігрантів [3].

Для вирішення проблеми регулювання трудової еміграції можна також залучити приватні агентства та організації, що займаються експортом робочої сили, забезпечити контроль за їх діяльністю повинна державна міграційна служба. Необхідно внести зміни до двохсторонніх угод з основними країнами-реципієнтами щодо збільшення еміграційних квот, визначити ступінь їх ефективності в регулюванні трудової еміграції, а з іншими країнами укласти подібні угоди. Наявність таких угод і внутрішніх нормативно-правових актів дадуть змогу ефективніше регулювати еміграційні процеси, стримувати еміграцію, зберегти кваліфікованих працівників, забезпечивши їм відповідний соціальний захист, і, крім того, поповнити бюджет України [4].

Перехід до гнучкої еміграційної політики передбачає, створення спеціалізованих бірж праці, які мають взяти на себе посередницькі функції при найманні українських громадян за кордоном, відповідати за забезпечення їх інтересів в інших країнах, підбирати місця роботи, укладати контракти, гарантувати дотримання обов'язків сторони, що приймає. Щоб запобігти обману українських заробітчан, доцільно було б

одночасно зі створенням спеціалізованих бірж праці з міжнародною сферою діяльності заборонити і поставити під суворий контроль іншу посередницьку діяльність із наймання наших громадян за кордоном, бо влаштована недобросовісною рекламою, ця діяльність стимулює еміграційні очікування і часто обертається незаконною торгівлею «живим товаром» з порушенням прав особистості.

І ще одна проблема: щоб бути конкурентноздатним, емігрантові необхідно знати мову країни, в якій він працюватиме. Тут держава теж може допомогти, організувавши відповідні курси для тих, хто виїжджає на роботу за кордон. Приєднання України до Європейської конвенції з прав та основних свобод людини породило потребу виробити необхідні правові гарантії захисту інтересів тих, хто працює за кордоном. Ці гарантії можна забезпечити або приєднанням до багатосторонніх міжнародних договорів, з укладенням двохсторонніх угод з трудової еміграції, або шляхом удосконалення відповідного внутрішнього законодавства. Виконання цих завдань дозволить упорядкувати еміграційні процеси і забезпечити соціальний захист наших заробітчан.

Список використаних джерел:

1. Лісовий А.В., Смутчак З.В. Державна політика управління міграційними процесами в контексті стабілізації національної економіки. *Теоретичні та практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності*. 2017. Вип. 16. С. 125–131.
2. Населення України. Трудова еміграція в Україні. К. : Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2010. 233 с.
3. Міграційна політика в Україні: формування, зміст, відповідність сучасним вимогам. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. 2014. URL: http://www.ier.com.ua/files/publications/Policy_Briefing_Series/PB_01_migration_2013_ukr.pdf
4. Родіонова І. В. Пристосування міграційної політики України до вимог ЄС. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2016. № 4. Том 1. С. 179–187.